

Дослідження, розробки, проекти з питань публічного
управління та адміністрування

УДК 352:336.1

Дегтяр Олег Андрійович

*доктор наук з державного управління, доцент,
доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування*

*Харківський національний університет
міського господарства імені О.М. Бекетова*

Дегтяр Олег Андреевич

*доктор наук по государственному управлению, доцент,
доцент кафедры менеджмента и публичного администрирования*

*Харьковский национальный университет
городского хозяйства имени А.Н. Бекетова*

Diegtiar Oleg

*Doctor of Public Administration, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Management and Public Administration
O.M. Beketov National University of Urban Economy*

Жуков Богдан Сергійович

студент

*Харківського національного університету
міського господарства імені О.М. Бекетова*

Жуков Богдан Сергеевич

студент

*Харьковского национального университета
городского хозяйства имени А. Н. Бекетова*

Zhukov Bogdan

Student of the

O.M. Beketov National University of Urban Economy

**ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ
ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ
ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОЦЕССА
ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО
ПОТЕНЦИАЛА ОБЪЕДИНЕННЫХ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ОБЩИН
УКРАИНЫ**

**WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF THE PROCESS OF
FORMING THE SOCIO-ECONOMIC POTENTIAL OF UNITED
TERRITORIAL COMMUNITIES OF UKRAINE**

Анотація. Статтю присвячено проблемам пошуку шляхів підвищення ефективності процесу формування соціально-економічного потенціалу об'єднаних територіальних громад України. Визначено, що в Україні на протязі останнього часу відбувається тенденція до децентралізації влади, адже якщо декілька населених пунктів об'єднуються, вони можуть сформувати спроможну об'єднану територіальну громаду. Узагальнено комплексний підхід до визначення поняття об'єднана територіальна громада. Уточнено категорію «об'єднана територіальна громада». Визначені ознаки об'єднаної територіальної громади із застосуванням комплексного підходу. З'ясовано, що правильне розуміння теоретико-методичних засад створення, ідентифікації та функціонування об'єднаних територіальних громад є запорукою успішності курсу на децентралізації, який проводить зараз уряд України. Запропоновано авторське бачення напрямів формування фінансово-економічного потенціалу об'єднаної територіальної громади в умовах реалізації реформи децентралізації влади. Доведено, що ключовим елементом підвищення потенціалу громад є створення спроможних об'єднаних територіальних громад, які будуть мати можливість та повноваження нести відповідальність за соціально-

економічний розвиток територій, а отже формування повноцінного життєвого середовища для членів громади. Наведені переваги формування саме спроможної громади. Систематизовані етапи формування спроможних об'єднаних територіальних громад, які є як прямим, так й опосередкованим інструментом підвищення соціально-економічного потенціалу території. Виокремлені етапи створення стратегії розвитку спроможних об'єднаних територіальних громад та наданий детальний аналіз ефективного проходження кожного з них. Особливу увагу приділено загальним аспектам процесу розробки стратегії розвитку спроможних об'єднаних територіальних громад. Зроблено висновок, що стратегічне планування розвитку спроможних об'єднаних територіальних громад є ключовою умовою сталого зростання їх соціально-економічного потенціалу громад на основі раціонального використання наявних та потенційних ресурсів. До розробки стратегії треба активно залучати членів громади, які можуть надавати пропозиції щодо вирішення місцевих проблем та, одночасно з цим, визначати пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку спроможної об'єднаної територіальної громади.

Ключові слова: децентралізація, об'єднана територіальна громада, соціально-економічний потенціал, спільнота, спроможність, стратегія, суспільство, фінанси.

Анотація. Стаття посвячена проблемам пошука путей підвищення ефективності процесу формування соціально-економічного потенціала об'єднаних територіальних общин України. Определено, что в Украине на протяжении последнего времени происходит тенденция к децентрализации власти, ведь если несколько населенных пунктов объединятся, они могут сформировать способную объединенную территориальную общину. Обобщен комплексный подход к определению понятия объединенная территориальная община уточнена категория

"объединенная территориальная община". Определены признаки объединенной территориальной общины с применением комплексного подхода. Выяснено, что правильное понимание теоретико-методических основ создания, идентификации и функционирования объединенных территориальных общин является залогом успешности курса на децентрализации, который проводит сейчас правительство Украины. Предложено авторское видение направлений формирования финансово-экономического потенциала объединенной территориальной общины в условиях реализации реформы децентрализации власти. Доказано, что ключевым элементом повышения потенциала общин является создание способных объединенных территориальных общин, которые будут иметь возможность и полномочия нести ответственность за социально-экономическое развитие территорий, а значит формирование полноценной жизненной среды для членов общины. Приведены преимущества формирования именно состоятельной общины. Систематизированы этапы формирования способных объединенных территориальных общин, которые являются как прямым, так и опосредованным инструментом повышения социально-экономического потенциала территории. Выделены этапы создания стратегии развития способных объединенных территориальных общин и предоставлен детальный анализ эффективного прохождения каждого из них. Особое внимание уделено общим аспектам процесса разработки стратегии развития способных объединенных территориальных общин. Сделан вывод, что стратегическое планирование развития способных объединенных территориальных общин является ключевым условием устойчивого роста их социально-экономического потенциала общин на основе рационального использования имеющихся и потенциальных ресурсов. К разработке стратегии нужно активно привлекать членов общины, которые могут предоставлять предложения по решению местных проблем и, одновременно с этим, определять

приоритетные направления социально-экономического развития способной объединенной территориальной общины.

Ключевые слова: *децентрализация, объединенная территориальная община, социально-экономический потенциал, сообщество, способность, стратегия, общество, финансы.*

Summary. *The article is devoted to the problems of finding ways to improve the efficiency of the process of forming the socio-economic potential of the United territorial communities of Ukraine. It is determined that in Ukraine recently there has been a tendency to decentralize power, because if several localities unite, they can form a capable United territorial community. An integrated approach to the definition of the concept of United territorial community is summarized and the category "United territorial community" is clarified. The features of a United territorial community are defined using an integrated approach. It was found out that a correct understanding of the theoretical and methodological foundations of the creation, identification and functioning of United territorial communities is the key to the success of the course on decentralization, which is currently being conducted by the government of Ukraine. The author's vision of the directions of forming the financial and economic potential of the United territorial community in the context of implementing the decentralization of power reform is proposed. It is proved that the key element of increasing the potential of communities is the creation of capable United territorial communities that will have the ability and authority to be responsible for the socio-economic development of territories, and therefore the formation of a full-fledged living environment for community members. The advantages of forming a capable community are given. The stages of formation of capable United territorial communities, which are both direct and indirect tools for increasing the socio-economic potential of the territory, are systematized. The stages of creating a strategy for the development of capable United territorial communities are highlighted and a detailed analysis of the*

effective passage of each of them is provided. It is concluded that strategic planning for the development of capable United territorial communities is a key condition for the sustainable growth of their socio-economic potential of communities based on the rational use of available and potential resources. The development of the strategy should actively involve community members who can provide proposals for solving local problems and, at the same time, determine priority areas for the socio-economic development of a capable United territorial community.

Key words: *decentralization, United territorial community, socio-economic potential, community, ability, strategy, society, finance*

Постановка проблеми в загальному вигляді. На сучасному етапі розвитку публічного управління та адміністрування України, спостерігається поліпшення ситуації щодо децентралізації влади. Вже створено практично 1000 об'єднаних територіальних громад, які почали втілювати управлінські рішення та надавати якісні публічні послуги. При цьому об'єднані територіальні громади досі стикаються з усілякими труднощами та проблемами розвитку соціально-економічного потенціалу, а саме: відсутність чіткого плану формування громад; брак юридичної підкованості щодо проблем, які виникають підчас утворення та функціонування громад; відсутність злагодженості та партнерства між суміжними громадами тощо. Пошук шляхів вирішення зазначених проблем, а також механізмів підвищення соціально-економічного потенціалу об'єднаних територіальних громад зумовлює актуальність вибраної теми роботи та проведених досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку соціально-економічного потенціалу територіальних громад з урахуванням курсу на децентралізацію влади займалися багато вчених з економіки, соціології та державного управління, а саме: Жук П.В., Дем'янчук О.І.,

Іванова О. Ю., Белікова Н.В., Дегтяр О.А., Лелечко А.П., Орлова Н.С., Ковенко О.Ю., Лазор О.Д., Геворкян А.Ю., Маслов Ю.К., Мельник М.І., Новіков О.Є., Ключник А.В., Сембер С.В., Чубарь О.Г., Машіко К.С., Сторонянська І.З., Беновська Л.Я., Карлін М.І., Сторонянська І.З., Пелехатий А.О., Ухаль К.В., Хмара К., Шарапов Ю. та ін. Незважаючи на проведені цими вченими дослідження залишаються не вирішеними питання утворення та ефективного розвитку соціально-економічного потенціалу спроможних об'єднаних територіальних громад в мінливих умовах українського сьогодення.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є розробка пропозицій щодо підвищення ефективності процесу формування соціально-економічного потенціалу об'єднаних територіальних громад України. Для досягнення поставленої мети дослідження були сформульовані наступні завдання:

- уточнити сутність та основні ознаки існування та функціонування об'єднаної територіальної громади в умовах децентралізації влади;
- визначити напрями формування соціально-економічного потенціалу об'єднаної територіальної громади в умовах реалізації реформи децентралізації влади;
- систематизувати основні переваги формування спроможної громади;
- надати рекомендації щодо удосконалення процесу формування спроможних об'єднаних територіальних громад;
- розробити універсальні етапи створення стратегії розвитку спроможних об'єднаних територіальних громад та пропозиції щодо їх ефективного проходження;

Виклад основного матеріалу дослідження. Сталий розвиток України на сучасному етапі політичних та соціально-економічних трансформацій в сфері державного регулювання територіального розвитку характеризується значним зміщенням направленості адміністративної та фінансової

децентралізації та супроводжується передачею повноважень і ресурсів на муніципальний рівень. Основною спрямованістю цих реформ є формування соціально-економічних основ розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні на засадах ефективного використання їх соціального та фінансово-економічного потенціалу. Це, в свою чергу, дає поштовх до зростання відповідальності органів муніципальної влади за ефективне та раціональне використання потенціалу громади, зумовлює підвищення організації життєдіяльності її громадян та залучення потенціальних джерел розвитку території.

Отже, в Україні на протязі останнього часу відбувається тенденція до децентралізації влади, адже якщо декілька населених пунктів об'єднуються, вони можуть сформувати спроможну об'єднану територіальну громаду. Тому на початку нашого дослідження доцільно визначити сутність та основні ознаки цього поняття.

У загальному сенсі, об'єднана територіальна громада – це добровільне волевиявлення жителів кількох територій про об'єднання їхніх органів самоврядування.

Узагальнюючи наукові праці відомих вчених з економіки, державного управління, філософії та соціології можна охарактеризувати об'єднану територіальну громаду до допомогою комплексного підходу, тобто як систему з сукупністю різноманітних зв'язків внутрішнього середовища і зовнішнього оточення та відповідною просторовою диференціацією, із врахуванням часового вектору розвитку, психологічних, соціальних й історичних умов еволюції [1] (рис. 1).

Рис. 1. Комплексний підхід до визначення поняття об'єднана територіальна громада

Джерело: розроблено автором на основі [2-5]

З рис. 1 можна зробити висновок, що категорію «об'єднана територіальна громада» можна визначити як сформовану історико-природну спільноту людей, членами якої можуть бути фізичні і юридичні особи, що проживають, працюють та/або володіють правом власності на майно на території цього адміністративного утворення, та яка, на основі сталих зв'язків і спроможності до реалізації спільних інтересів в питаннях соціально-економічного розвитку, виступає єдиним представником громадян на політичній арені країни.

Спираючись на погляди відомих науковців в питанні виділення основних ознак та власне вищенаведене визначення категорії «об'єднана територіальна громада» можна виділити на рис. 2 наступні ознаки, з урахуванням комплексного підходу та в умовах курсу України на

децентралізацію влади.

Рис. 2. Визначення ознак об'єднаної територіальної громади із застосуванням комплексного підходу

Джерело: розроблено автором на основі [6-8]

Таким чином, правильне розуміння теоретико-методичних засад створення, ідентифікації та функціонування об'єднаних територіальних громад є запорукою успішності курсу на децентралізації, який проводить зараз уряд України. Але, слід відзначити, що залишаються ще проблемні

місця та виклики, які значно гальмують соціально-економічне зростання об'єднаних територіальних громад.

Як було зазначено вище, основною метою створення об'єднаних територіальних громад в Україні є соціально-економічне зростання за принципом «знизу-вверх» за рахунок ефективного використання наявних та потенційних ресурсів громади. Виходячи з цього можна запропонувати наступні напрями формування фінансово-економічного потенціалу об'єднаної територіальної громади в умовах реалізації реформи децентралізації влади (рис. 3).

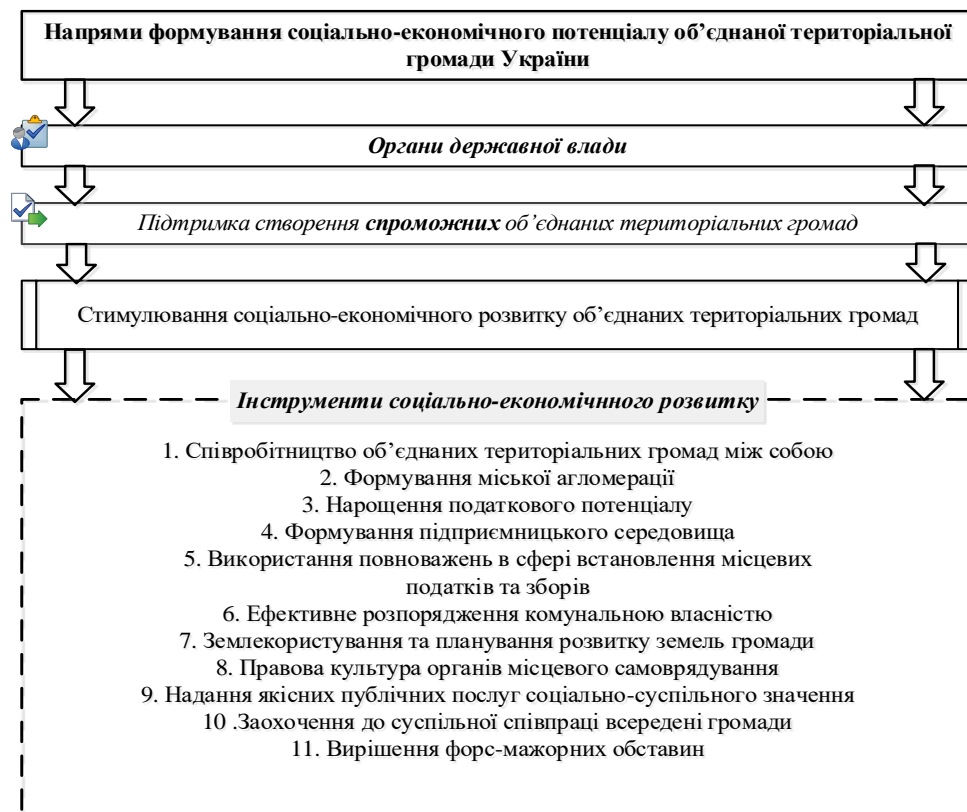

Рис. 3. Напрями формування соціально-економічного потенціалу об'єднаної територіальної громади в умовах реалізації реформи децентралізації влади

Джерело: розроблено автором на основі [9-10]

Ключовим елементом рис. 3 є створення спроможних об'єднаних територіальних громад, які будуть мати можливість та повноваження нести відповідальність за соціально-економічний розвиток територій, а отже

формування повноцінного життєвого середовища для членів громади. Отже, перевагами формування саме спроможної громади можна вважати наступні:

- прозоре планування розвитку об'єднаної територіальної громади, з використанням ефективної стратегії;
- першочерговість у залученні інвестицій, які розвивають власну соціально-економічну сферу та сприяє місцевому підприємництву;
- ефективність розвитку місцевої інфраструктури за рахунок раціонального освоєння отриманих субвенції від державної влади;
- ефективність у використанні механізмів співробітництва об'єднаних територіальних громад для вирішення комплексних питань місцевого значення;
- члени громади швидко та без зайвої бюрократії можуть за місцем свого проживання отримати адміністративні та соціальні послуги (наприклад, реєстрація бізнесу та майна, одержання довідок, дозволів та ліцензій, паспорту, субсидій, соціальної допомоги тощо);
- ефективна взаємодія членів громади з органами вибраними органами муніципальної влади для спільного вирішення низки питань загальномісцевого значення;
- активісти об'єднаних територіальних громад ефективно використовують законодавчо передбачені інструменти здійснення місцевої демократії та способи впливу на посадових осіб муніципальної та державної влади з приводу ефективного публічного управління.

Отже, в таблиці 1 можна систематизувати етапи формування спроможних об'єднаних територіальних громад, які є як прямим, так й опосередкованим інструментом підвищення соціально-економічного потенціалу території.

Удосконалення процесу формування спроможних об'єднаних територіальних громад

№ з/п	Основні етапи створення спроможної громади	Характеристика окремих етапів
1	2	3
1	<i>Розробка, ухвалення та затвердження перспективного стратегічного плану формування територій об'єднаних громад</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> – розробка муніципальною владою цілеспрямованих заходів щодо добровільного об'єднання територіальних громад; – ухвалення стратегічного плану створення та функціонування спроможних громад регіону – затвердження Кабінетом Міністрів України розроблених вище заходів 	
2.	<i>Механізм утворення спроможної об'єднаної територіальної громад</i>	
2.1	Ініціювання створення спроможної об'єднаної територіальної громади	Пропозиції щодо утворення громад повинні надходити як від міських органів влади, так й від інших членів громади. Повинен бути чітко визначений перелік територіальних громад, які бажають об'єднатися та закріплений адміністративний центр спроможної громади
2.2	Дослідження пропозиції щодо утворення спроможної об'єднаної територіальної громади	Обов'язковим на цьому етапі повинно бути організовано громадське обговорення. Для цього потрібно виділити календарний місяць з дня надходження пропозиції щодо об'єднання
2.3	Подання пропозиції щодо утворення спроможної об'єднаної територіальної громади для прийняття нею рішення	Після проведення громадського обговорення надана пропозиція подається до відповідної ради для прийняття на неї рішення щодо утворення спроможної об'єднаної територіальної громади
2.4	Повідомлення щодо прийнятої пропозиції головам суміжних громад	Після прийняття муніципальними органами влади радою рішення щодо утворення спроможної об'єднаної територіальної громади воно повинно надсилатися головам суміжних територіальних громад з пропозицією про надання згоди до об'єднання та про делегування представників до складу спільної робочої групи від кожної територіальної громади для ефективної співпраці між громадами.
2.5	Дослідження отриманої пропозиції щодо об'єднання територіальних громад	Суміжна територіальна громада повинна дослідити отриману пропозицію щодо утворення спроможної об'єднаної територіальної громади та винести також її громадське обговорення

1	2	3
2.6	Подання дослідженої пропозиції щодо об'єднання територіальних громад для прийняття рішення	Після прийняття суміжними муніципальними органами влади позитивного рішення спроможної об'єднаної територіальної громади, вони повинні делегувати представників до спільної робочої групи. На цьому етапі може бути прийняте й негативне рішення про відмову в наданні згоди на об'єднання.
2.7	Створення спільної робочої групи щодо проблем утворення спроможної об'єднаної територіальної громади	У разі позитивного рішення щодо утворення спроможної об'єднаної територіальної громади повинен відбуватися процес набору спільної робочої групи, яка підготує відповідні проекти, що містять: – територіальні громади, які об'єднуються (обов'язково із зазначенням відповідних населених пунктів); – призначення адміністративного центру об'єднаної територіальної громади
2.8	Організація громадських обговорень розробленого проекту	Забезпечення громадське обговорення проекту, який розробила спільна робоча група та ухвалення його.
2.9	Подання розробленого та схваленого проекту	Схвалений проект повинен подаватися обласній державній адміністрації для надання висновку щодо відповідності цього проекту Конституції та законам України [5, 6]
2.10	Формування висновку	Обласна державна адміністрація надає відповідний висновок щодо представленого подання та якщо треба, вносить корективи
2.11	Ухвалення муніципальними органами влади остаточних рішень щодо утворення спроможної об'єднаної територіальної громади	У разі позитивного рішення щодо утворення спроможної об'єднаної територіальної громади ініціатор повинен подати пропозицію до обласної державної адміністрації регіону щодо звернення до Центральної виборчої комісії для організації виборів міської влади об'єднаної територіальної громади згідно чинного законодавства України
3	Формування органів муніципальної влади утвореної спроможної об'єднаної територіальної громади	
	– призначення дати та організація проведення перших виборів спроможної об'єднаної територіальної громади; – затвердження органами муніципальної влади регламенту, положення та статуту утвореної спроможної об'єднаної територіальної громади, які визначають порядок діяльності та відповідальність призначених посадових осіб; – формування виконавчих органів влади об'єднаної територіальної громади згідно із затвердженим проектом	

Треба також відзначити, що найважливішим аспектом у становленні та ефективному розвитку створеної спроможної об'єднаної територіальної громади (табл. 1) є формування світогляду на її майбутнє із рівним доступом до публічних послуг, забезпечення високої якості життя та комфортних умов проживання членів громади. Саме тому останнім часом останнім часом набуває все більшої актуальності необхідність здійснення стратегічного планування на рівні спроможної об'єднаної територіальної громади.

Отже, на рис. 4 запропоновано авторське бачення етапізації створення ефективної стратегії розвитку спроможних об'єднаних територіальних громад.

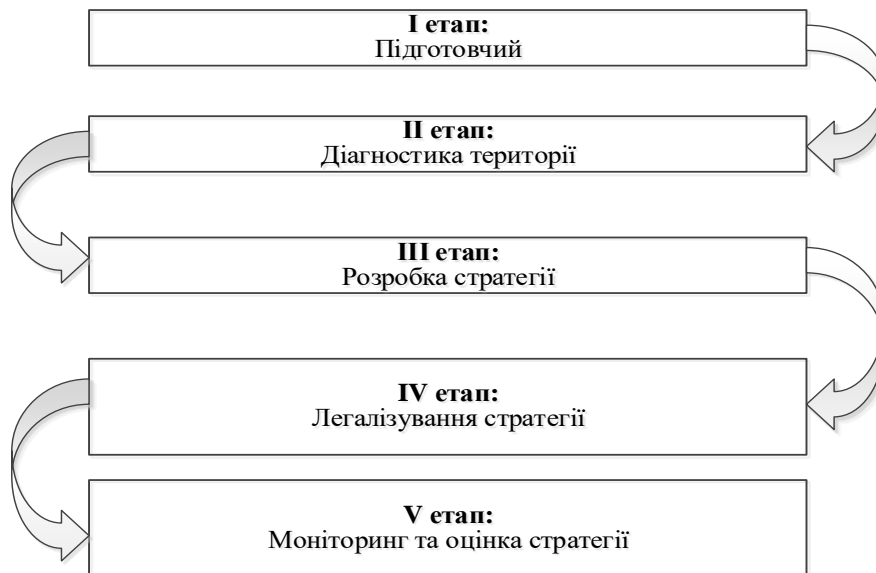

Рис. 4. Етапи створення стратегії розвитку спроможних об'єднаних територіальних громад

Джерело: розроблено автором

Надамо коротку характеристику кожному запропонованому етапу створення стратегії розвитку спроможних об'єднаних територіальних громад.

Підготовчий етап складається з організації попередньої роботи над створенням стратегії розвитку. До членів громади необхідно донести інформацію про ініціацію розробки стратегічного документу щодо розвитку спроможних об'єднаних територіальних громад та запропонувати долучатися до цього процесу.

Етап діагностування території ґрунтується на здійсненні аналізу її соціально-економічного потенціалу. Цей аналіз повинен включати в себе збирання загальностатистичної інформації щодо стану громади, а саме: демографічні характеристики, зайнятість населення та ринок праці, дані з економічної ситуації та економічного розвитку, наявні ресурси, історично-культурна спадщина та географічні переваги тощо [18]. Важливим аспектом цього етапу є проведення додаткових досліджень з опитування суспільно-громадської думки щодо актуальних проблем та напрямів розвитку території. За допомогою зібраних даних за період не менше ніж 5-7 років складається загальний зміст профілю об'єднаної територіальної громади, який повинен включати в себе наступні обов'язкові елементи: характеристику громади та регіону, земельні та природні ресурси, населення і трудові ресурси, економіка громади, бюджет та фінансова інфраструктура транспортна інфраструктура і зв'язок, інфраструктура туризму, торгівлі та послуг, стан житлово-комунального господарства.

III Етап безпосередньої розробки стратегії розвитку спроможних об'єднаних територіальних громад запропоновано представити графічно на рис. 5.

Авторські рекомендації щодо успішного та ефективного здійснення цього етапу наступні:

- залучення до планування фахових експертів з різних напрямів;
- інтенсифікація обговорення проблем розробки та впровадження стратегії з членами громади;
- обґрунтовано визначити фінансову спроможність громади;
- залучення до планування суб'єктів господарювання усіх форм власності, представників громадських організацій, органів самоорганізації населення тощо
- розробка ефективних мотиваційні заходи для успішного впровадження та реалізації стратегії розвитку;

- врахування досвіду інших об'єднаних територіальних громад, в тому числі й іноземних;
- здійснення інформаційної кампанії серед членів громади щодо висвітлення всіх етапів планування стратегії розвитку громади;

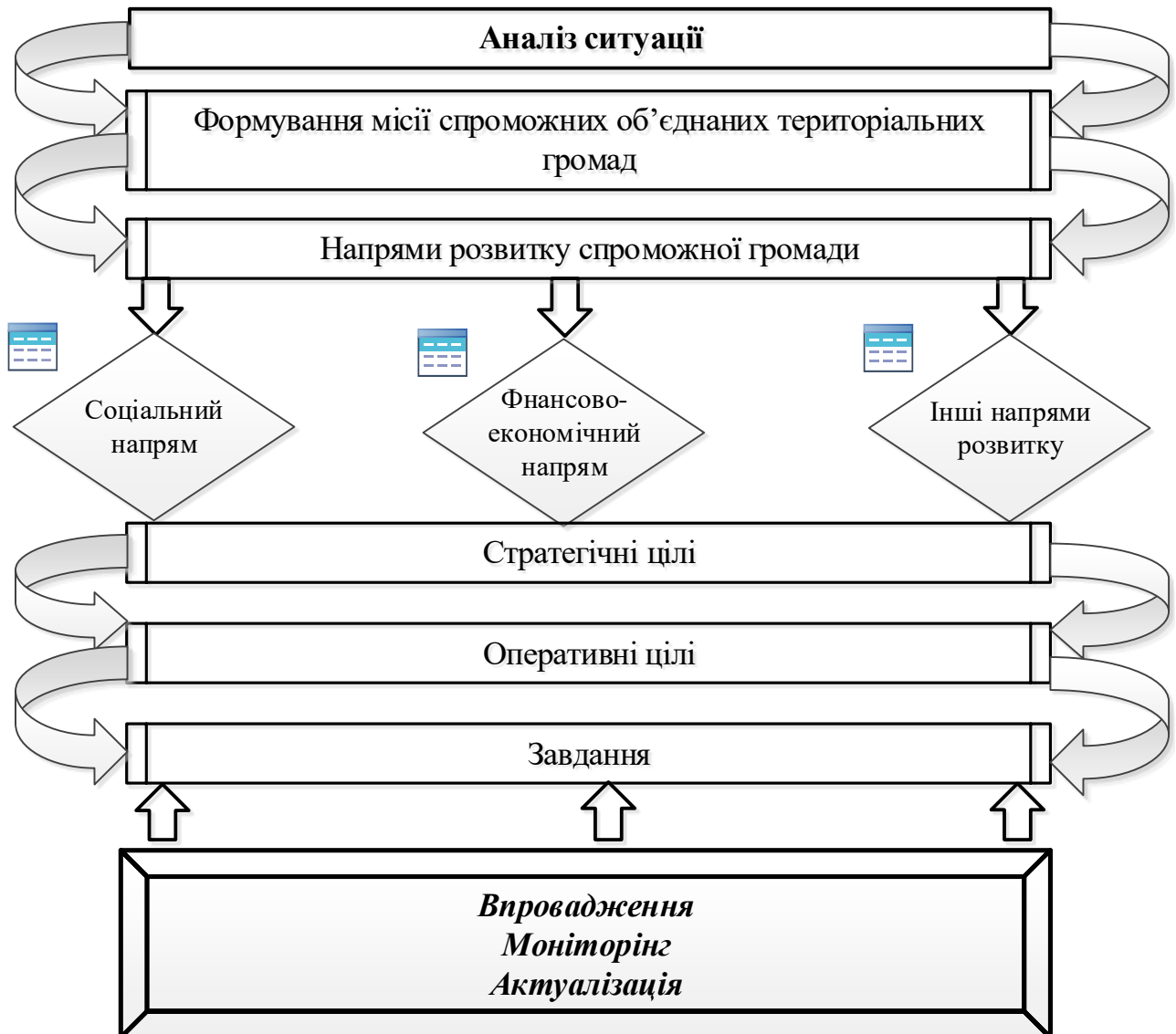

Рис. 5. Загальні аспекти процесу розробки стратегії розвитку спроможних об'єднаних територіальних громад

IV Етап легалізації стратегії складається з проведення ряду заходів для формалізації та затвердження розробленої стратегії за наступною схемою.

1. Публікація проекту стратегії на публічно доступних інформаційних ресурсах

2. Проведення громадських обговорень проекту стратегії, з винесенням пропозицій та рекомендацій від учасників слухань та внесенням їх до проекту стратегії.

3. Легітимізації стратегії, тобто прийняття стратегії розвитку членами цієї громади, що забезпечить його повну підтримку та життєздатність у межах спроможної об'єднаної територіальної громади.

Етап моніторингу та оцінки полягає у безперервному процесі відстеження та аналізу динаміки змін у громаді, за допомогою якого можливо правильно сконструювати механізми реалізації стратегії та застосовувати їх для формування сприятливого середовища функціонування підприємництва, залучення інвестицій, забезпечення соціальних потреб населення, підвищення рівня та якості його життя тощо.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Роботу присвячено проблемам пошуку шляхів підвищення ефективності процесу формування соціально-економічного потенціалу об'єднаних територіальних громад України. У ході дослідження були отримані наступні теоретико-методичні та практичні результати, а саме:

1. Уточнено сутність категорії «об'єднана територіальна громада», яку запропоновано трактувати як сформовану історико-природну спільноту людей, членами якої можуть бути фізичні і юридичні особи, що проживають, працюють та/або володіють правом власності на майно на території цього адміністративного утворення, та яка, на основі сталих зв'язків і спроможності до реалізації спільних інтересів в питаннях соціально-економічного розвитку, виступає єдиним представником громадян на політичній арені країни. Визначені ознаки об'єднаної територіальної громади із застосуванням комплексного підходу. Зроблено висновок, що правильне розуміння теоретико-методичних засад створення, ідентифікації та функціонування об'єднаних територіальних громад є запорукою успішності курсу на децентралізації, який проводить зараз уряд

України.

2. Визначені напрями формування соціально-економічного потенціалу об'єднаної територіальної громади в умовах реалізації реформи децентралізації влади та доведено, що ключовим елементом цього процесу є створення спроможних об'єднаних територіальних громад, які будуть мати можливість та повноваження нести відповідальність за соціально-економічний розвиток територій, а отже формування повноцінного життєвого середовища для членів громади.

3. Систематизовані основні переваги формування спроможної громади, які дозволяють зробити висновок про доцільність формування цих територіальних утворень.

4. Надані рекомендації щодо удосконалення процесу формування спроможних об'єднаних територіальних громад у виді детальної розробки етапів та опису кожного з них.

5. Розроблені універсальні етапи створення стратегії розвитку спроможних об'єднаних територіальних громад та пропозиції щодо їх ефективного проходження. Надані рекомендації щодо успішного виконання кожного етапу. Особливу увагу приділено визначенню загальних аспектів процесу розробки стратегії розвитку спроможних об'єднаних територіальних громад. Зроблено висновок, що стратегічне планування розвитку спроможних об'єднаних територіальних громад є ключовою умовою сталого зростання їх соціально-економічного потенціалу громад на основі раціонального використання наявних та потенційних ресурсів. До розробки стратегії треба активно залучати членів громади, які можуть надавати пропозиції щодо вирішення місцевих проблем та, одночасно з цим, визначати пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку спроможної об'єднаної територіальної громади. Активне залучення максимальної кількості членів громади дозволить створити життєздатну стратегію з дієвим механізмом розвитку публічних послуг. Неперервність процесу стратегічного планування

забезпечується регулярним переглядом розробленої стратегії та внесенням відповідних коректив та удосконалень. Саме такий підхід сприятиме створенню об'єднаної громади, у якій буде наявний потенціал до усестороннього соціально-економічного розвитку.

Література

1. Жук П.В. Актуальні завдання та шляхи реформування адміністративно-територіального устрою в Україні // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України, 2015. №1 (111). С. 20-25.
2. Дем'янчук О. І. Теоретичні основи фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Економіка, 2013. Вип. 23. С. 153-160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2013_23_32 (дата звернення 25.11.2020)
3. Іванова О. Ю., Белікова Н.В. Формування фінансової самодостатності регіонів в контексті реалізації економічних реформа // Актуальні проблеми економіки, 2016. № 3(177). С. 219-229.
4. Diegtiar O.A., Orlova N.S., Kozureva O.V., Shapovalova A.M., Prykazka S.I. Financial capacity of territorial communities: european experience and ukrainian case // Збірник наукових праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики». 2019. Vol. 4. No 31. PP. 516-526. URL: <http://fkd.org.ua/issue/view/11616> (дата звернення 25.11.2020)
5. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення 27.11.2020)
6. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015. № 13. Ст. 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (дата звернення 25.09.2020)

7. Lelechenko, A.P., Diegtiar O.A., Lebedinska, O.Y., Derun, T.M., Berdanova, O.V. Mechanisms of inter-state communications for solving sustainable development problems // *Asia life sciences Supplement*, 2020. № 29(2). PP. 1-9; *The Asian International Journal of Life Sciences*. PP. 1-14.
8. Ковенко О.Ю. Адміністративна реформа як крок до створення успішних територіальних громад // *Теорія та практика державного управління*, 2012. Вип. 2. С. 362-368.
9. Лазор О.Д. Еволюція сутності територіальної громади: аксіологічний вимір // *Держава та регіони*, 2010. №3. С. 184-193.
10. Геворкян А.Ю. Другова О.С., Клепікова С.В. Фактори, що впливають на визначення інвестиційної привабливості та вартості бізнесу // *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*, 2018. № 19 (1295). С. 131-134.

References

1. Zhuk P.V. Aktualni zavdannya ta shlyahi reformuvannya administrativno-teritorialnogo ustroyu v Ukrayini // *Socialno-ekonomichni problemi suchasного periodu Ukrayini*, 2015. #1 (111). S. 20-25.
2. Dem'yanchuk O. I. Teoretichni osnovi finansovogo potencialu administrativno-teritorialnoyi odinici // *Naukovi zapiski [Nacionalnogo universitetu "Ostrozka akademiya"]*. Ekonomika, 2013. Vip. 23. S. 153-160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2013_23_32 (data zvernennya 25.11.2020)
3. Ivanova O. Yu., Byelikova N.V. Formuvannya finansovoyi samodostatnosti regioniv v konteksti realizaciyi ekonomichnih reforma // *Aktualni problemi ekonomiki*, 2016. # 3(177). S. 219-229.
4. Diegtiar O.A., Orlova N.S., Kozureva O.V., Shapovalova A.M., Prykazka S.I. Financial capacity of territorial communities: european experience and ukrainian case // *Zbirnik naukovih prac «Finansovo-kreditna diyalnist:*

- problemi teorii ta praktiki». 2019. Vol. 4. No 31. PP. 516-526. URL: <http://fkd.org.ua/issue/view/11616> (data zvernennya 25.11.2020)
5. Konstituciya Ukrayini // Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrayini (VVR), 1996. # 30. St. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (data zvernennya 27.11.2020)
 6. Zakon Ukrayini «Pro dobrovilne ob'yednannya teritorialnih gromad» // Vidomosti Verhovnoyi Radi (VVR), 2015. # 13. St. 91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text> (data zvernennya 25.09.2020)
 7. Lelechenko, A.P., Diegtiar O.A., Lebedinska, O.Y., Derun, T.M., Berdanova, O.V. Mechanisms of inter-state communications for solving sustainable development problems // Asia life sciences Supplement, 2020. # 29(2). PP. 1-9; The Asian International Journal of Life Sciences. PR. 1-14.
 8. Kovenko O.Yu. Administrativna reforma yak krok do stvorenniya uspishnih teritorialnih gromad // Teoriya ta praktika derzhavnogo upravlinnya, 2012. Vip. 2. S. 362-368.
 9. Lazor O.D. Evolyuciya sutnosti teritorialnoyi gromadi: aksiologichnij vimir // Derzhava ta regioni, 2010. #3. S. 184-193.
 10. Gevorkyan A.Yu. Drugova O.S., Klepikova S.V. Faktori, sho vplivayut na viznachennya investicijnoyi privablivosti ta vartosti biznesu // Visnik Nacionalnogo tehnicnogo universitetu «Harkivskij politehnicnij institut», 2018. # 19 (1295). S. 131-134.